

Σχεδιασμός Βιωματικής Δράσης γυμνασίου στο διδακτικό αντικείμενο «Φύση και άσκηση»

Δρ. Απόστολος Ντάνης

Σχολικός Σύμβουλος Φυσικής Αγωγής

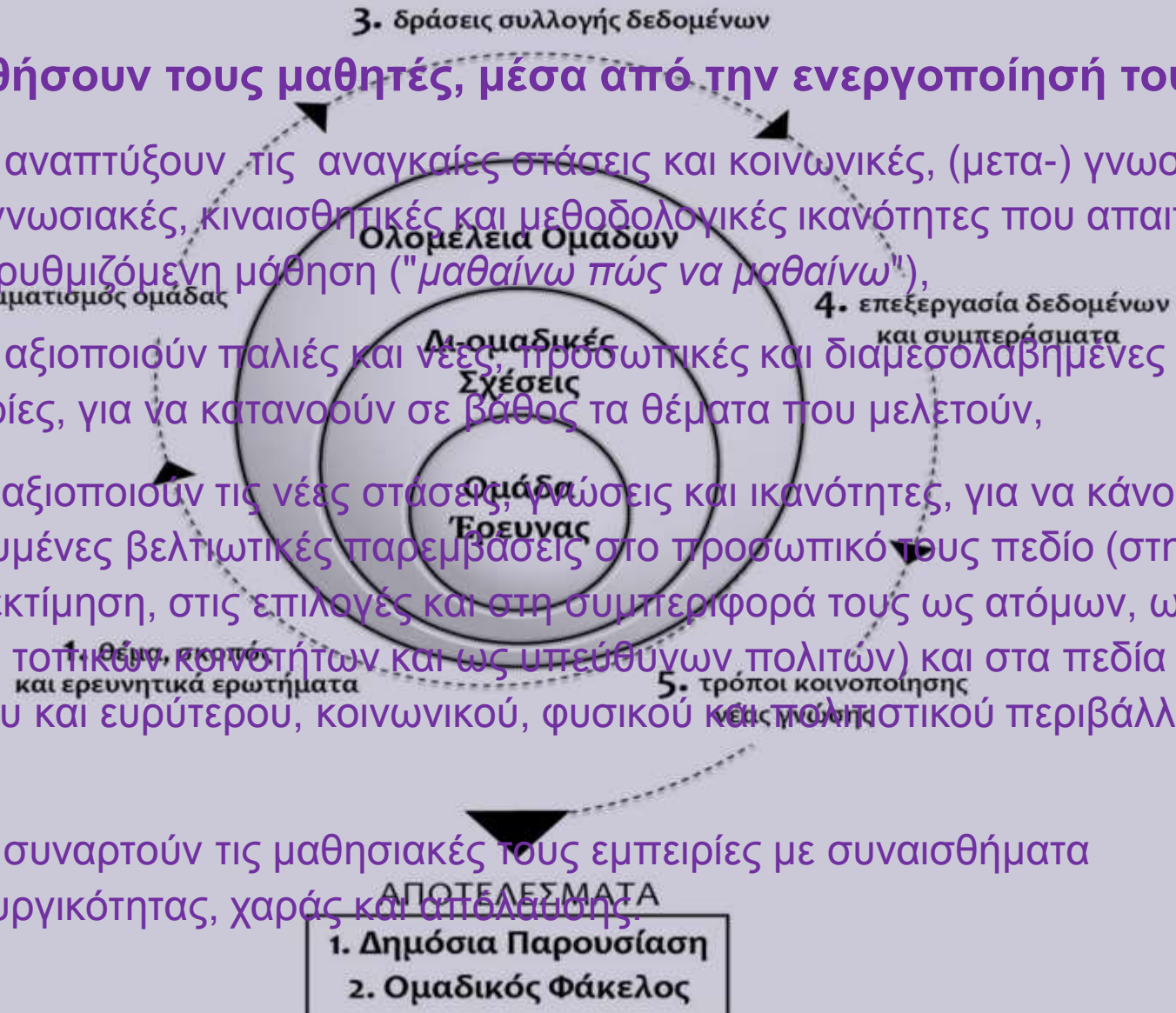
Βιωματικές Δράσεις Γυμνασίου

- Στην Α΄ τάξη υλοποιούνται θέματα του διδακτικού αντικειμένου «Σχολική και Κοινωνική Ζωή (ΣΚΖ)».
- Στην Β΄ τάξη από το σχ. έτος 2014-2015 θα υλοποιούνται θέματα των διδακτικών αντικειμένων «Φύση και Άσκηση» και «Πολιτισμός και Δραστηριότητες Τέχνης»
- Στην Γ΄ τάξη από το σχ. έτος 2015-2016 θα υλοποιούνται θέματα των διδακτικών αντικειμένων «Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός», «Τοπική Ιστορία» και «Περιβάλλον και Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη».

(Υ.Α. 139609/Γ2/1-10-2013)

Σκοπός των Βιωματικών Δράσεων

- να βοηθήσουν τους μαθητές, μέσα από την ενεργοποίησή τους:
 - (α) να αναπτύξουν τις αναγκαίες στάσεις και κοινωνικές, (μετα-) γνωστικές, αυτο-γνωσιακές, κιναισθητικές και μεθοδολογικές ικανότητες που απαιτεί η αυτορρυθμιζόμενη μάθηση ("μαθαίνω πώς να μαθαίνω"),
 - (β) να αξιοποιούν παλιές και νέες, προσωπικές και διαμεσολαβημένες εμπειρίες, για να κατανοούν σε βάθος τα θέματα που μελετούν,
 - (γ) να αξιοποιούν τις νέες στάσεις, γνώσεις και ικανότητες, για να κάνουν στοχευμένες βελτιωτικές παρεμβάσεις στο προσωπικό τους πεδίο (στην αυτο-εκτίμηση, στις επιλογές και στη συμπεριφορά τους ως ατόμων, ως μελών τοπικών κοινοτήτων και ως υπεύθυνων πολιτών) και στα πεδία του, άμεσου και ευρύτερου, κοινωνικού, φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και
 - (δ) να συναρτούν τις μαθησιακές τους εμπειρίες με συναισθήματα δημιουργικότητας, χαράς και απόλαυσης.

Χαρακτηριστικά της Βιωματικής Δράσης Β΄ Γυμνασίου

- Υλοποιείται εντός του ωρολογίου προγράμματος μαθημάτων με 1 ώρα την εβδομάδα (115475/Γ2/21-08-2013 υπ. απόφαση)
- Επιλογή θεμάτων από τα διδακτικά αντικείμενα «Φύση & άσκηση» (ανάθεση ΠΕ11) και «Πολιτισμός και Δραστηριότητες Τέχνης» (ανάθεση όλες οι ειδικότητες)
- Δημιουργούνται τμήματα ενδιαφέροντος 16-20 μαθητών σε θέματα που προτείνουν οι καθηγητές (οι μαθητές δηλώνουν την 1^η και 2^η προτίμησή τους)
- Το θέμα της Βιωματικής Δράσης υλοποιείται για όλο το σχολικό έτος.

Πρόταση θέματος και σχεδιασμός της Βιωματικής Δράσης από τον εκπαιδευτικό

Υποβάλλεται γραπτή πρόταση που περιλαμβάνει τα παρακάτω:

- A. ΣΚΟΠΟΣ ΘΕΜΑΤΟΣ, ΣΑΦΩΣ ΔΙΑΤΥΠΩΜΕΝΑ ΜΕ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ (Μέχρι 150 λέξεις)
- B. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ (κριτήρια επιλογής θέματος, συσχέτιση με διδασκόμενα μαθήματα, αναμενόμενα μαθησιακά οφέλη κ.λπ., ενδεικτικά μέχρι 200 λέξεις).
- C. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΗΓΩΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, ΜΕΘΟΔΟΥ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ (π.χ. πηγές και μέθοδοι αναζήτησης και επεξεργασίας δεδομένων (μέχρι 200 λέξεις).
- D. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ (μέχρι 150 λέξεις).
- E. ΠΟΡΟΙ – ΥΛΙΚΑ – ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ– ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ– ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΩΝ.
- F. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.
- G. ΣΧΟΛΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.

Οι μαθητές εργάζονται ομαδοσυνεργατικά και αξιολογούνται ατομικά και ομαδικά

- Δημιουργούνται τετραμελείς ομάδες μαθητών (υπάρχει δυνατότητα αλλαγής των ομάδων στο επόμενο τρίμηνο).
- Οι μαθητές κάθε ομάδας συμμετέχουν στις δραστηριότητες, διερευνούν, παρατηρούν και καταγράφουν στοιχεία, τα οποία καταχωρούν στον ατομικό τους φάκελο.
- Κάθε τετραμελή ομάδα ετοιμάζει το ομαδικό της έργο (σε ένα φάκελο της ομάδας) το οποίο δομείται σε επτά ενότητες που περιγράφονται στην 139609/Γ2/1-10-2013 υπ. Απόφαση.
- Κάθε μαθητής αξιολογείται ατομικά (βάση της παρατήρησης του εκπαιδευτικού και του υλικού στον ατομικό του φάκελο) και ομαδικά (βάση της εργασίας που παρουσιάζει η κάθε ομάδα).
- Ο βαθμός κάθε τριμήνου προκύπτει από το μέσο όρο της ατομικής και ομαδικής βαθμολογίας.

Το διδακτικό αντικείμενο «Φύση και άσκηση»

- Το αντικείμενο «Φύση και άσκηση» εξ ορισμού **δεν ταυτίζεται με το αναλυτικό πρόγραμμα της Φυσικής Αγωγής**, αλλά αποτελεί μέρος του αναλυτικού προγράμματος.
- Προσδιοριστικά, ανάγεται στη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον, δηλαδή **στο φάσμα των υπαίθριων φυσικών δραστηριοτήτων**.
- Συνεπώς, καλύπτει θέματα-δραστηριότητες που φέρνουν τον μαθητή σε **επαφή με το φυσικό περιβάλλον και τον δραστηριοποιούν κινητικά** μέσα σ' αυτό.
- Η εκπαιδευτική διαδικασία **δεν ταυτίζεται με τη συνήθη διδακτική διαδικασία του μαθήματος** της Φυσικής Αγωγής.
- Η **μέθοδος του project**, όπως προτείνεται στις Βιωματικές δράσεις του γυμνασίου, θα εφαρμοσθεί και στο αντικείμενο «Φύση και άσκηση».

Σκοπός και στόχοι της ΒΔ στο αντικείμενο «Φύση και άσκηση»

- Οι μαθητές να γνωρίσουν και να βιώσουν μορφές άσκησης στη φύση, να διερευνήσουν και να εκτιμήσουν την επίδρασή τους στην αναψυχή και την ποιότητα της ζωής, καθώς και τα γενικότερα οφέλη στη σωματική και ψυχική υγεία.
- Ειδικότερα οι στόχοι περιλαμβάνουν:
 - Τη **γνωριμία και εμπειρία** φυσικής δραστηριότητας-σπορ στη φύση
 - Την **απόκτηση βασικών γνώσεων για την ασφαλή** συμμετοχή στη δραστηριότητα-σπορ στη φύση
 - Τη **διερεύνηση των προϋποθέσεων (φυσικής προετοιμασίας και εξοπλισμού)** για τη διεξαγωγή της δραστηριότητας-σπορ στη φύση
 - Τη **διερεύνηση των οργανωτικών δυνατοτήτων διεξαγωγής** της δραστηριότητας-σπορ στη φύση (πληροφορίες, εμπειρία, παροχή υπηρεσιών)
 - Τη **διερεύνηση των επιδράσεων και των οφελών** της συμμετοχής στη δραστηριότητα-σπορ στη φύση, στη διάθεση, την αναψυχή, την κοινωνική ευθύνη, την ποιότητα ζωής, την περιβαλλοντική συνείδηση, τη σωματική και ψυχική υγεία.
 - Την **πλήρωση των ευρύτερων μαθησιακών, συνεργατικών και μαθητοκεντρικών στόχων** που θέτονται στις ΒΔ του γυμνασίου.

Η επιλογή του θέματος

- Περίπατος στη φύση
- Τρέξιμο (Jogging) στη φύση
- Παιχνίδια σε φυσικό περιβάλλον
- Δράσεις περιπέτειας στη φύση
- Ιππασία στη φύση
- Προσανατολισμός (orienteering) στο δάσος
- Ποδήλατο στη φύση
- Ορεινή ποδηλασία
- Ορεινή πεζοπορία
- Ορειβασία
- Αναρρίχηση
- Χιονοδρομία κατάβασης
- Χιονοδρομία ανωμάλου εδάφους
- Ορειβατική χιονοδρομία
- Πλεύση με κανόε-καγιάκ σε ήρεμα νερά
- Κατάβαση ποταμού με φουσκωτό (rafting)
- Κολύμπι στη θάλασσα
- Ελεύθερες υποβρύχιες καταδύσεις
- Καταδύσεις με αναπνευστική συσκευή
- Ιστιοπλοΐα
- Ιστιοσανίδα (windsurfing)
- Κανόε στη θάλασσα
- Θαλάσσιο σκι

Ιδιαίτερα θέματα: Υπαίθρια διαβίωση, Σχολικός κήπος

Βασικά ερωτήματα στο σχεδιασμό

- Ποια είναι τα **δομικά χαρακτηριστικά** της επιλεγμένης φυσικής δραστηριότητας σε φυσικό περιβάλλον και **πόσο εφικτή είναι η συμμετοχή των μαθητών σ' αυτή;**
- Ποιες θεματικές ενότητες θα αποτελέσουν **πεδία διερεύνησης** από τους μαθητές;
- Ποιες φυσικές δραστηριότητες θα ενταχθούν σαν:
 - Σαν δραστηριότητες **φυσικής προετοιμασίας** (φυσικής κατάστασης)
 - Σαν δραστηριότητες **ελέγχου-συντήρησης εξοπλισμού**
 - Σαν **προκαταρκτικές δραστηριότητες** της δραστηριότητας στη φύση
- Πως θα ενταχθεί η βιωματική εμπειρία της φυσικής δραστηριότητας-σπορ στη φύση
 - Σαν **αυτοτελής οργάνωση**
 - Σαν **επίσκεψη σε οργανωμένο κέντρο** με παροχή υπηρεσιών από ειδικούς
 - Σαν **επίσκεψη σε ΚΠΕ**
- Με **ποιους τρόπους θα καταγράφονται** οι διαδικασίες και τα δεδομένα μάθησης στους ατομικούς φακέλους των μαθητών (έντυπα καταγραφής, κάρτες ελέγχου, ερωτηματολόγια, έκθεση εντυπώσεων & συμπερασμάτων)

Επιλογή θέματος φυσικής δραστηριότητας σε φυσικό περιβάλλον δίπλα στο σχολείο

- Π.χ. περπάτημα στη φύση,
 - Τρέξιμο (Jogging) στη φύση,
 - Παιχνίδια σε φυσικό περιβάλλον,
 - Δράσεις περιπέτειας στη φύση,
 - Προσανατολισμός με σχεδιάγραμμα και πυξίδα,
 - Ποδήλατο στη φύση.
- **Πλεονεκτήματα:**
 - Αυξημένη συχνότητα βιωματικών εμπειριών και δραστηριοτήτων στη φύση
 - Περιορισμένες οργανωτικές απαιτήσεις
 - **Μειονεκτήματα:**
 - Διαχείριση και επάρκεια του διδακτικού χρόνου
 - Διαρκή φροντίδα συναίνεσης (συλλόγου διδασκόντων, δ/ντή γονέων)

Επιλογή θέματος φυσικής δραστηριότητας με υλοποίηση στους περιπάτους ή σε διδακτική επίσκεψη στη φύση (αυτοτελής οργάνωση)

- Π.χ. περπάτημα στη φύση,
- Τρέξιμο (Jogging) στη φύση,
- Παιχνίδια σε φυσικό περιβάλλον,
- Δράσεις περιπέτειας στη φύση,
- Προσανατολισμός με σχεδιάγραμμα και πυξίδα,
- Ποδήλατο στη φύση
- Ορεινή πεζοπορία
- Κολύμπι στη θάλασσα

▪ Πλεονεκτήματα:

- Περισσότερες της μίας βιωματικές εμπειρίες και δραστηριότητες στη φύση
- Δημιουργική αξιοποίηση των περιπάτων

▪ Μειονέκτημα:

- Αυξημένες οργανωτικές απαιτήσεις

Επιλογή θέματος με βιωματική εμπειρία σε διδακτική επίσκεψη (σε οργανωμένο κέντρο ή ΚΠΕ)

- Ορεινή πεζοπορία
- Ορεινή ποδηλασία
- Ορειβασία
- Αναρρίχηση
- Ιππασία στη φύση
- Χιονοδρομία κατάβασης
- Χιονοδρομία ανωμάλου εδάφους
- Ορειβατική χιονοδρομία
- Πλεύση με κανόε-καγιάκ σε ήρεμα νερά
- Κατάβαση ποταμού με φουσκωτό (rafting)
- Υπαίθρια διαβίωση

- Η βιωματική εμπειρία σε πραγματικές συνθήκες περιορίζεται σε μια διδακτική επίσκεψη

Επιλογή θέματος με δραστηριότητες σε υγρό περιβάλλον

- Κολύμπι στη θάλασσα
 - Πλεύση με κανόε-καγιάκ σε ήρεμα νερά
 - Κατάβαση ποταμού με φουσκωτό (rafting)
 - Ελεύθερες υποβρύχιες καταδύσεις
 - Καταδύσεις με αναπνευστική συσκευή
 - Ιστιοσανίδα (windsurfing)
 - Κανόε στη θάλασσα
 - Θαλάσσιο σκι
 - Ιστιοπλοΐα
-
- **Απαιτούνται:**
 - Αυξημένα μέτρα ασφάλειας
 - Παροχή εξοπλισμού και εξειδικευμένων υπηρεσιών από οργανωμένα κέντρα ή πιστοποιημένους (αναγνωρισμένους) φορείς

Σχεδιασμός της ΒΔ:

Πεδία διερεύνησης από τους μαθητές

- Δομή της φυσικής δραστηριότητας-σπορ στη φύση
 - Διεξαγωγή
 - Εξοπλισμός
 - Τεχνική και φυσικές ικανότητες
 - Μετακίνηση –πρόσβαση
- Οφέλη που προκύπτουν από την εμπειρία – ενασχόληση
 - Τομέας αναψυχής
 - Τομέας επαφής με το φυσικό περιβάλλον
 - Τομέας ποιότητας ζωής
 - Τομέας σωματικής και ψυχικής υγείας
- Διαδικασίες και τρόπος καταγραφής του ερευνητικού υλικού από τους μαθητές

Σχεδιασμός της ΒΔ: Φυσικές δραστηριότητες εντός σχολείου

- Δραστηριότητες γνωριμίας της **βασικής τεχνικής** και προσομοιωμένων κινητικών εφαρμογών της επιλεγμένης δραστηριότητας στη φύση
- Δραστηριότητες **φυσικής προετοιμασίας** (φυσικής κατάστασης) για την επιλεγμένη δραστηριότητα στη φύση
- Δραστηριότητες **ελέγχου και συντήρησης του εξοπλισμού** για την επιλεγμένη δραστηριότητα στη φύση
- **Προκαταρκτικές δραστηριότητες διεξαγωγής** της επιλεγμένης δραστηριότητας στο φυσικό πεδίο
- Διαδικασία και τρόπος καταγραφής των δραστηριοτήτων από τους μαθητές

Σχεδιασμός της ΒΔ: Φυσικές δραστηριότητες πεδίου

- Γνώση του πεδίου – φυσικού περιβάλλοντος
- **Οργανωτικός σχεδιασμός της μετακίνησης των μαθητών**
 - Ενέργειες άδειας μετακινήσεων και συναίνεσης γονέων
 - Μέτρα ασφάλειας – πρόβλεψη πρώτων βοηθειών
- **Οργανωτικός σχεδιασμός της διεξαγωγής των δραστηριοτήτων στο πεδίο**
 - Εξοπλισμός
 - Σαφείς οδηγίες για τη διαδικασία διεξαγωγής στους μαθητές
 - Κανόνες ασφάλειας
- **Ενδεχόμενη οργανωτική βοήθεια** (τροχαία, ΕΚΑΒ, συλλόγους & αθλητικά σωματεία)
- Τρόπος αποτύπωσης των δραστηριοτήτων και καταγραφής της εμπειρίας αναψυχής

Σχεδιασμός της ΒΔ: Εμπειρία φυσικής δραστηριότητας-σπορ σε διδακτική επίσκεψη

- Αναζήτηση του σχετικού τουριστικού-αθλητικού-περιβαλλοντολογικού κέντρου, φορέα ή ΝΠΙΔ που παρέχει τις σχετικές υπηρεσίες.
- Συλλογή πληροφοριών για:
 - Τη διαδικασία της διεξαγωγής της δραστηριότητας σαν σχολείο
 - Τις υπηρεσίες εξοπλισμού
 - Τις υπηρεσίες εκπαίδευσης
 - Τα μέτρα ασφάλειας και αστικής ευθύνης
 - Τη διαδικασία μετακίνησης
 - Το οικονομικό κόστος
- Προγραμματισμός – οριστικοποίηση της μετακίνησης
 - Διαδικασία άδειας μετακίνησης & συναίνεσης από το σχολικό σύμβουλο.
- Τρόπος αποτύπωσης της δραστηριότητας-σπορ και καταγραφής της εμπειρίας αναψυχής

Προγραμματισμός – Υλοποίηση της ΒΔ

- Υπολογισμός των διδακτικών ωρών και κατανομή των δραστηριοτήτων
- Προγραμματισμός των δραστηριοτήτων στη διάρκεια του σχολικού έτους
- Εναλλακτικές λύσεις- τροποποιήσεις για τις άσχημες καιρικές συνθήκες
- Αναπροσαρμογές βάση της διαμορφωτικής αξιολόγησης της υλοποίησης
- **Επισημάνσεις:**
 - Η ΒΔ στο αντικείμενο «Φύση και άσκηση»:
 - πρέπει να περιέχει επαρκή φυσική δραστηριότητα για τους μαθητές
 - η φυσική δραστηριότητα πρέπει να εναλλάσσεται με διαδικασίες διερευνητικής μάθησης
 - δεν ταυτίζεται με την ώρα της Φυσικής Αγωγής

Βασικά βήματα στην υλοποίηση της ΒΔ

1. Επιλογή θέματος → διαμόρφωση της πρότασης
2. Καταιγισμός ιδεών → Οριοθέτηση του θέματος
3. Καταιγισμός ιδεών → Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων
Σχηματισμός ομάδων → ανάθεση διερευνητικών διαδικασιών & εργασιών
4. Προσθήκη φυσικών δραστηριοτήτων και διερευνητικών διαδικασιών, εφαρμογών ΤΠΕ, εμπειριών πεδίου, εικαστικών προσεγγίσεων, γλωσσικών και διαθεματικών συνδέσεων
5. Καταγραφή ατομικών και ομαδικών εμπειριών/ ευρημάτων/ διαπιστώσεων/ εκτιμήσεων και εξαγωγή συμπερασμάτων
6. Σταδιακή δόμηση της ομαδικής εργασίας

Δομή της ομαδικής εργασίας

- Προτείνεται η δομή της εργασίας να ακολουθεί τις παρακάτω επτά ενότητες:
 1. Προβληματιζόμαστε και Προγραμματιζόμαστε ως Τμήμα
 2. Είμαστε Ομάδα με Ρόλους, Δράσεις, Δικαιώματα και Υποχρεώσεις
 3. Συλλέξαμε, Ταξινομήσαμε, Μελετήσαμε και Παρουσιάζουμε τα Δεδομένα μας
 4. Αξιοποιήσαμε Συνδυαστικά τα Δεδομένα και Απαντήσαμε στα Ερωτήματα
 5. Κριτική Αξιολόγηση Ατομικών, Ομαδικών Θεσμικών Επιλογών και Πρακτικών
 6. Από τη Θεωρία στην Πράξη
 7. Λειτουργικότητα και Αποτελεσματικότητα Ομάδας